

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت آموزشی

دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

برنامه آموزشی و ضوابط دوره

"بهبودی"

شهریور ماه ۱۳۹۳

به نام او که جان را فکرت آموخت

فصل اول

برنامه آموزشی دوره بهیاری

اسامی اعضای کمیته بازنگری برنامه آموزشی: دوره بهیاری

نام و نام خانوادگی	رتبه	دانشگاه
★ آقای محمد میرزاییگی	معاون پرستاری	
★ دکتر حسین مبارکی	مشاور اجرایی معاونت پرستاری	
★ خانم دکتر مداح	مشاور آموزشی و پژوهشی معاونت پرستاری	
★ خانم سالمی	مشاور امور استانداردهای خدمتی، حرفه ای و تحقیقات کاربردی	
★ خانم دکتر رضاپور	رئیس گروه آموزش، تحقیق و توسعه معاونت پرستاری	
★ خانم دکتر قمیان	مسئول واحد تحقیق و توسعه معاونت آموزشی	
★ آقای دکتر ماهر	معاون فنی دفتر مدیریت بیمارستان	
★ آقای دکتر کاملی	مدیر گروه ساختار و برنامه های درمان	
★ آقای دکتر عباس زاده	مشاور آموزشی و حرفه ای معاونت پرستاری	
★ خانم مازیار	معاون فنی اداره نظارت و اعتبار بخشی	
★ آقای دکتر صالحی	مدیر کل منابع انسانی	
★ خانم الماسی	کارشناس امور پرستاری	

اسامی اعضای کمیسیون برنامه ریزی آموزشی:

★ دکتر حسین مبارکی	مشاور اجرایی معاونت پرستاری
★ خانم دکتر مداح	مشاور آموزشی و پژوهشی معاونت پرستاری
★ خانم سالمی	مشاور امور استانداردهای خدمتی، حرفه ای و تحقیقات کاربردی
★ خانم دکتر رضاپور	رئیس گروه آموزش، تحقیق و توسعه معاونت پرستاری
★ آقای دکتر عباس زاده	مشاور آموزشی و حرفه ای معاونت پرستاری
★ خانم الماسی	کارشناس امور پرستاری

مقدمه:

با توجه به نیاز مبرم به وجود نیروهای کمکی در کادر پرستاری و به منظور پوشش دادن بخشی از شرح وظایف پرستاران که قابل واگذاری به نیروهای کمکی می باشد و با هدف ساماندهی برنامه آموزش موجود تربیت بهیاران، ضوابط و برنامه دوره آموزشی بهیاری از طریق وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی تهیه، تدوین و تصویب گردیده و از سوی دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی (وابسته و غیر وابسته) اجرا می شود.

عنوان دوره به فارسی و انگلیسی:

بهیاری

Nursing Assistant

تعریف دوره:

این دوره یکی از دوره های مهارتی زیر مجموعه پرستاری می باشد که از سه بخش آموزش نظری، عملی و بالینی توسط مجری آموزش در مدت مشخص برگزار شده و منتج به ارائه گواهی نامه بهیاری به فراگیران خواهد شد. بهیاران با گذراندن این دوره آموزشی تحت نظارت پرستاران اقدامات ایمن و مؤثر را مطابق با شرح وظایف مصوب بهیاران برای بیماران بستری یا سرپائی انجام می دهند.

دوره های ورودی:

داشتن مدرک تحصیلی دیپلم (کامل متوسطه، فنی حرفه ای یا کار دانش) (شایان ذکر است، شرکت داوطلبان دارای مدرک تحصیلی بالاتر از مقطع دیپلم متوسطه مجاز نمی باشد).

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

تمامی دارندگان مدرک تحصیلی دیپلم کامل متوسطه (تمامی رشته ها، فنی حرفه ای یا کار دان ش) مجاز به شرکت در آزمون ورودی دوره بهیاری می باشند.

مواد امتحانی و ضرایب آن:

ردیف	ماده امتحانی	ضریب
۱	هوش و استعداد تحصیلی	
۲	زبان انگلیسی	
۳	مهارت های زندگی	
۴	ادبیات فارسی	
۵	معارف	

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا به منظور رفع کمبود نیروی انسانی در کادر پرستاری مبادرت به تربیت نیروهای کمکی در قالب **Certified Nursing Assistant(CNA)** و **Licensed Practical nurse(LPN)** نموده اند. برای مثال در کشور امریکا ایالات کانزاس، کالیفرنیا و نوادا دور ه آموزشی تربیت بهیار با حداقل آموزش ۶۰ الی ۷۵ ساعت بصورت نظری و عملی و ما بقی بصورت کار آموزی برای مدت ۹ ماه الی یک سال اقدام نموده اند. در ایالت میشی گان برای آموزش بهیاری برای مدت ۳۴ ساعت تدریس نظری، ۱۶/۵ ساعت عملی و ۲۴/۵ ساعت آموزش بالینی جمعاً به مدت ۷۵ ساعت اجرا می شود. در ترکیه برنامه آموزشی **LVN (Licensed Vocational Nurse)** برای مدت ۹ ماه تا دو سال اجرا می شود. در این برنامه متقاضیان دارای مدرک دیپلم متوسطه بوده و در هنگام ثبت نام ارائه گواهی سوء پیشینه و عدم اعتیاد ضروری است. در انگلستان و استرالیا دوره آموزشی دو ساله **LPN** برگزار می گردد با هدف ساماندهی برنامه آموزش موجود تربیت بهیاران، ضوابط و برنامه دوره آموزشی بهیاری از طریق وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی تهیه، تدوین و تصویب گردیده و از سوی دانشگاه /دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی (وابسته و غیر وابسته) اجرا می شود.

جایگاه یا جایگاه‌های شغلی فراگیران :

در حرفه پرستاری اقدامات عملی و مراقبتی توسط کارشناسان پرستاری طراحی و توسط آنها اجرا می‌گردد. بهیاران در اجرای این برنامه زیر نظر پرستار مسئول به انجام وظیفه (اقدامات اولیه) خواهند پرداخت . بنابراین بهیار در تمام بخش های بیمارستانی به فعالیت می‌پردازند و در ساختار تشکیلاتی بیمارستانها جایگاه خواهند داشت .

فلسفه (ارزش‌ها و باورها):

در تدوین این برنامه، بر ارزش‌های زیر تاکید می‌شود:

★ کمک به تامین نیازهای اولیه بیماران و خانواده آنها

★ رعایت کرامت انسانی بیماران

★ رایت حقوق بیمار

★ تسریع در پاسخگویی به درخواست های بیماران و خانواده آنها

★ بیمار محوری

دورنما (چشم‌انداز):

در ۱۰ سال آینده، این دوره در کشور ، از لحاظ استانداردهای آموزشی، یکی از دوره های موفق و تاثیر گذار در تامین خدمات اولیه سلامت بیماران خواهد بود . در طی این مدت شاخص های رضایت مندی بیماران از خدمات پرستاری به واسطه رسیدگی بیشتر و کاملتر ارتقاء خواهد یافت . در طی این مدت ، دوره بهیاری به عنوان یکی از دوره های استاندارد مهارت آموزی به مراکز بین المللی معرفی و مورد تایید قرار خواهد گرفت.

رسالت و ماموریت :

رسالت این دوره، تربیت نیروهای توانمند، ماهر ،مسئولیت پذیر، پاسخگو و حساس به سلامت بیماران و خانواده آنها در ارائه خدمات اولیه می باشد .

پیامدهای مورد انتظار از فراگیران :

- ★ برقراری ارتباط مناسب با بیماران و خانواده آنها
- ★ مراقبت جسمی ، روانی و معنوی از بیماران
- ★ ارائه خدمات تغذیه ، تضمین بهداشت اولیه فردی بیماران ، جابجایی و نقل انتقال بیماران
- ★ آماده کردن وسایل و تجهیزات مورد نیاز برای معاینه و مراقبت از بیماران
- ★ تامین نظافت محیط بستری بیمار
- ★ کمک در پذیرش و ترخیص بیماران
- ★ پذیرش مسئولیت ارتقاء دانش و مهارتهای مورد نیاز

نقشهای فراگیران :

- کمک به نظافت شخصی بیماران با دادن لگن بیمار بستری، لوله ادراری، حمام، ماساژ، شستشوی سر، و اصلاح کمک به بیمار برای رفتن به دستشویی. کمک به دوش و حمام.
- کمک به فعالیت های روزمره زندگی بیماران از طریق غذا دادن به آنها، دادن غذا از طریق لوله معده، بلندکردن بیماران، جابجایی آنها در تخت قرار دادن آنها در وضعیت مناسب، دادن آب خوراکی های مورد نیاز در بین وعده های غذایی
- ارائه مراقبت های کمکی شامل انما، شستشوی ناحیه تناسلی، پانسمان و بانداژ غیر استریل، آماده کردن محل عمل جراحی، کیف یخ، کیف آبگرم، حمام نشیمنگاه، و نصب نرده های کنار تخت
- حفظ و کنترل وضع بیمار از طریق چک کردن علائم حیاتی، وزن کردن بیمار اندازه گیری و گرفتن نمونه ادرار، و ثبت میزان مایعات خورده شده و دفع شده
- تدارک راحتی بیمار با استفاده از امکانات بخش در حمل و نقل بیماران پاسخ دادن به زنگ بیماران و درخواست آنان؛ گزارش مشاهدات از بیمار به پرستار مسئول
- انجام اقدامات با رعایت قوانین و سلسله مراتب
- حفظ ارزشهای سازمان و رازداری نسبت به اسرار بیماران
- روز رسانی دانش شغلی از طریق شرکت در فرصت های آموزشی

شایان ذکر است لیست کامل شرح وظایف بهیار پیوست می باشد.

توانمندی‌های و مهارت‌های اصلی مورد انتظار

(Expected Competencies)

الف: توانمندی‌های مورد انتظار: (Competencies)

- ★ مهارت‌های ارتباطی
- ★ تعامل بین‌بخشی
- ★ کار در محیط‌های بیمارستانی
- ★ مشارکت در کنترل عفونت‌های بیمارستانی
- ★ سالم‌سازی فیزیکی و روانی محیط کار
- ★ استفاده از وسایل
- ★ اندازه‌گیری‌های رایج و کالیبراسیون ابزار
- ★ خودار تقایی مادام‌العمر

ب: مهارت‌های عملی:

در این قسمت مهارت‌های عملی (Procedural Skills) آورده می‌شود.

مهارت
۱. حمام بیمار در تخت
۲. حمام دوش و وان بیماران
۳. ماساژ پوست
۴. شستن سر در تخت
۵. مراقبت از سر آلوده
۶. مراقبت از دهان و دندان
۷. درست کردن انواع تخت بیمار
۸. نقل و انتقال بیمار به صندلی و تخت
۹. وضعیت دهی به بیماران

۱۰. اندازه گیری فشارخون، نبض و درجه حرارت و گزارش به پرستار
۱۱. پذیرش و ترخیص بیمار
۱۲. اندازه گیری مایعات بدن (جذب و دفع) و گزارش به پرستار
۱۳. دادن لگن و لوله ادراری
۱۴. گرفتن نمونه ادرار و مدفوع، خلط
۱۵. دادن تنقیه
۱۶. دادن کمپرس سرد و گرم
۱۷. تغذیه از دهانی و گاوژ
۱۸. نظافت دهان و دندان
۱۹. برداشتن پانسمان ساده
۲۰. انواع بانداز
۲۱. دادن داروهای خوراکی
۲۲. تزریق زیرجلدی
۲۳. ریختن قطره های چشم، گوش و بینی
۲۴. گذاشتن شیاف
۲۵. مراقبت از پربینه
۲۶. آماده کردن پوست ناحیه عمل جراحی
۲۷. مراقبت از جسد
۲۸. تغذیه نوزاد
۲۹. کار با انکوباتور
۳۰. احیاء پایه
۳۱. نظافت و استریلیزاسیون وسایل و تجهیزات
۳۲. نظافت محیط بیمار
۳۳. پوشیدن گان، دستکش و ماسک برای مراقبت از بیماران ایزوله

راهبردهای آموزشی:

Educational Strategies:

این برنامه بر راهبردهای زیر استوار است:

☐ یادگیری مبتنی بر وظایف (Task based) ✓	☐ تلفیقی از دانشجو و استاد محوری
☐ یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem based)	☐ یادگیری جامعه‌نگر (community oriented)
☐ یادگیری مبتنی بر موضوع (Subject directed)	☒ آموزش بیمارستانی (hospital based) ✓
☐ یادگیری مبتنی بر شواهد (evidence based)	☐ یادگیری سیستماتیک
☐ دیسپلینری همراه با ادغام موضوعی در صورت نیاز	☐ آموزش compulsory و در بخش کوچکی از دوره elective

روش‌ها و فنون آموزشی:

در این دوره، عمدتاً از روش‌ها و فنون آموزشی زیر بهره گرفته خواهد شد:

- ❖ آموزش نظری به روش سخنرانی
- ❖ تمرین عملی در اطاق کار عملیاتی
- ❖ آموزش اقدامات بالینی در بیمارستان

انتظارات اخلاقی از فراگیران

انتظار می‌رود که فراگیران:

– در صورتیکه با بیمار سر و کار دارند، منشور حقوقی (۱) بیماران را دقیقاً رعایت نمایند.
– مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران (۲)، کارکنان و محیط کار را دقیقاً رعایت نمایند.

– مقررات مرتبط با Dress Code (۳) را رعایت نمایند.

– از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایط با آن کار می‌کنند، محافظت نمایند.

– به استادان، کارکنان، هم‌دوره‌ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و ایجاد جو صمیمی و احترام‌آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.

★ موارد ۱، ۲، ۳ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده‌اند.

Student Assessment

ارزیابی فراگیر:

الف- روش ارزیابی

فراگیران با روشهای زیر ارزیابی خواهند شد.

ارزیابی کار آموزی بالین

شفاهی

کتبی

ب- دفعات ارزیابی:

★ نهایی

★ دوره‌ای

★ مستمر

فصل دوم

(حداقل نیازهای برنامه)

حداقل مدرسین مورد نیاز (تعداد - گرایش - رتبه):

۶ نفر پرستار (ترجیحا کارشناس ارشد) دارای توانمندی آموزشی (دارای سابقه آموزشی و تدریس عملی و نظری)

کارکنان دوره دیده یا آموزش دیده مورد نیاز برای اجرای برنامه:

- کارکنان اداری برای ثبت نام و صدور گواهی ۲ نفر (می تواند همزمان با مسئولیت‌های اجرایی این وظیفه را بر عهده بگیرند)
- مدیر اجرایی دوره ۱ نفر (مدیر اجرایی این دوره می تواند همزمان مسئولیت را بر عهده داشته باشد)
- مسئول امور مالی ۱ نفر (مدیر مالی مرکز می تواند مسئولیت مالی این دوره را بر عهده بگیرد)

فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز:

فضای عمومی مورد نیاز عبارتند از:

- کلاس درس با امکانات سمعی و بصری (یک دستگاه کامپیوتر و ویدیوپروژکتور)
- اتاق تمرین عملی (skill - lab) در حد لوازم و امکانات مورد نیاز این دوره
- رایانه متصل به اینترنت - بایگانی آموزش - کتابخانه با منابع پرستاری

فضاهای اختصاصی مورد نیاز:

- بیمارستانهای آموزشی (با سیستم ارزشیابی و اعتبار بخشی)
- بیمارستان آموزشی دارای حداقل ۶۴ تخت
- بخشهای بالینی فعال شامل: داخلی و جراحی، کودکان، زنان و زایمان، اورژانس، روانپزشکی، بخشهای ویژه

جمعیت‌های مورد نیاز:

بیماران در گروه‌های سنی مختلف، سرپایی و بستری مراجعه کننده به مرکز درمانی

دوره‌ها و تخصص‌های مورد نیاز:

پرستاران شاغل در مرکز درمانی با حداقل مدرک کارشناسی و داشتن تبحر در آموزش نظری و بالینی

عرصه‌های آموزشی مورد نیاز:

بخش‌های بیمارستانی داخلی و جراحی، کودکان، زنان و زایمان، اورژانس، روانپزشکی، ویژه

فصل سوم

مشخصات دوره و دروس

برنامه آموزشی دوره بهیاری

"آموزش مهارتی"

مشخصات دوره:

نام دوره: یکساله مهارتی

طول دوره و شکل نظام آموزشی:

براساس آئین نامه و ضوابط دوره یک ساله آموزش با رویکرد مهارت آموزی می باشد

۲.۵ ماه از دوره مزبور مربوط به آموزش نظری و عملی می باشد

۹ ماه کارآموزی بر طبق جدول ب انجام می پذیرد

۲ هفته پایانی دوره برای آمادگی فراگیران به منظور شرکت در آزمون نهایی در نظر گرفته شده است.

تعداد کل ساعات درس:

تعداد ساعات درسی در این دوره ۳۰۰ ساعت است که به شرح زیر می باشد:

دروس اختصاصی اجباری ۳۰۰ ساعت

جدول الف: دروس اختصاصی اجباری (core) برنامه آموزشی. دوره بهیاری

پیشنیاز یا همزمان	تعداد ساعات درسی			نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری		
	۱۸	۲	۱۶	آناتومی و فیزیولوژی	۰۱
۰۱	۱۸	۱۰	۸	کمک‌های اولیه و حمل بیماران	۰۲
۰۸ و ۰۱	۲۰	۴	۱۶	ایمنی بیمار و کنترل عفونت	۰۳
	۱۱۶	۵۰	۶۶	اصول بکارگیری اقدامات پایه بهیاری	۰۴
۰۴	۴	-	۲	تغذیه و روش‌های غذا دادن به بیماران	۰۵
	۱۴	۴	۱۰	داروشناسی و روش‌های تجویز دارو	۰۶
	۸	-	۸	اخلاق، ارتباطات و آشنایی با تشکیلات بیمارستان	۰۷
	۱۰	-	۱۰	آشنایی با اصول بهداشت عمومی در مراکز درمانی	۰۸
	۸	-	۸	اصطلاحات و اختصارات رایج در بیمارستان	۰۹
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های داخلی	۱۰
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های جراحی	۱۱
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اورژانس	۱۲
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های روانی	۱۳
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اطفال	۱۴
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های زنان	۱۵
۰۴	۱۲		۱۲	روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اطلاق عمل و کار در CSR	۱۶
	۳۰۰	۷۰	۲۳۰	جمع	

جدول ب: دروس کارآموزی برنامه آموزش بالین دوره بهیاری

ساعت کارآموزی*	نام درس	کد درس
۳۰	آشنایی با بیمارستان	۱۰۱
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های داخلی	۱۰۲
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های جراحی	۱۰۳
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های اورژانس	۱۰۴
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های روانی	۱۰۵
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های اطفال	۱۰۶
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های زنان**	۱۰۷
۱۵۰	کارآموزی بخش‌های اطلاق عمل و CSR	۱۰۸
۱۰۸۰	جمع	

* کارآموز می‌بایست هر روز ۶ ساعت و پنج روز در هفته در بخش‌های مرتبط زیر نظر مسئول دوره به کارآموزی بپردازد

** کارآموزان مرد به جای این بخش در سایر بخش‌ها به کارآموزی می‌پردازند

کد درس: ۰۱

نام درس: آناتومی و فیزیولوژی

نوع واحد: نظری- عملی

تعداد ساعت: ۱۸

هدف کلی درس: آشنایی فراگیران با ساختمان و عملکرد دستگاه‌های بدن انسان

شرح درس: در این درس فراگیران با ساختمان و عملکرد دستگاه‌های مختلف بدن انسان آشنا شدن و مراحل رشد و تکامل انسان از زمان جنینی تا مرگ را مورد بررسی قرار می‌دهند

رئوس مطالب (۱۶ ساعت نظری- ۲ ساعت عملی):

- دستگاه عضلانی- اسکلتی
  - دستگاه گردش خون (قلب- عروق- خون)
  - دستگاه تنفس (گلو- نای- برونش- برونشیول ریه)
  - دستگاه گوارش و ضمایم دستگاه گوارش شامل (دهان- مری- معده- روده کوچک- روده بزرگ- مخرج)
  - کبد و لوزالمعده
  - دستگاه ادراری - تناسلی
  - دستگاه مغز و اعصاب
  - غدد ترشحی
  - پوست و مو
  - حواس پنجگانه و تغییرات آن در سالمندی
  - رشد و تکامل
  - مراحل رشد و تکامل در سنین مختلف
- شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می‌گیرد.

کد درس: ۰۲

نام درس: کمک‌های اولیه و حمل بیماران

نوع واحد: نظری- عملی

تعداد ساعت: ۱۸

هدف کلی درس: شناخت و تمرین اقدامات اولیه مورد نیاز در برخورد با وضعیت های اضطراری بیماران در شرایط عدم حضور کادر تخصصی، شناخت و اجرای روش‌های حمل بیماران

شرح درس: در این درس فراگیران با کمک های اولیه در هنگام فوریت‌های پزشکی آشنا شده و راه های کمک های اولیه را شناخته و تمرین می کنند. در این درس علاوه بر این فراگیران روش های حمل بیماران و مصدومین با سطوح مختلف هوشیاری را شناخته و به صورت عملی اجرا می کنند

رئوس مطالب (۸ ساعت نظری- ۱۰ ساعت عملی):

- اهداف کمک های اولیه و مسئولیت های بهیار

- آشنایی با تریاژ

- ایست قلبی - تنفسی ، آشنایی با CPR در کودکان و بزرگسالان

- فوریت ها در : خفگی، غرق شدگی، برق گرفتگی

- صرع، تب و تشنج

- خونریزی از نقاط خاص

- تعریف شکستگی ها و دررفتگی ها

- انواع شکستگی و دررفتگی ها

- راههای پیشگیری از آنها به ویژه در سالمندان

- پیشگیری از آتروفی در شکستگی ها

- انواع زخم ها

- اقدامات لازم در زخم های ناشی از تصادفات

- حمل و نقل مصدوم (توسط یک نفر یا دو نفر)

- اصول حمل با برا نکارد

- قواعد عمومی پانسمان

- قواعد عمومی بانداژ

- انواع مسمومیت ها

- راههای پیشگیری از مسمومیت ها
- اقدامات اولیه در برخورد با فرد / افراد مسموم
- جسم خارجی در چشم ، گوش ، حلق و بینی
- بهداشت محیط در شرایط اضطراری
- کمک های اولیه در سوانح بزرگ
- انتقال بیمار با رعایت وضعیت صحیح از تخت به صندلی ، برا نکارد و صندلی چرخدار
- کمک کردن در راه رفتن و نشستن
- کمک کردن به بیمار جهت راه رفتن با وسایل کمک حرکتی
- حمل و نقل مصدوم (توسط یک نفر یا دو نفر)
- اصول حمل با برا نکارد

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می شود.
- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می گیرد.

کد درس: ۰۳

نام درس: ایمنی بیمار و کنترل عفونت

تعداد ساعت: ۲۰

نوع واحد: نظری- عملی

هدف کلی درس: آشنایی فراگیران با اصول حفظ ایمنی محیط بیمار در بیمارستان و ایجاد محیط امن برای او شناخت راه‌های کاهش خطر انتشار عفونت در بیمارستان

شرح درس: در این درس فراگیران راه‌های حفظ ایمنی بیمار در بیمارستان را فرا گرفته و اهمیت کاربرد این روش‌ها در مراقبت از بیماران را دانسته و در عمل اجرا خواهند کرد. در ادامه این درس راه‌های پیشگیری از عفونت‌ها بیمارستانی و کاهش خطر انتشار عفونت بین بیماران و کارکنان را فرا می‌گیرند.

رئوس مطالب (۱۶ ساعت نظری- ۴ ساعت عملی):

- جلوگیری از سقوط بیماران
- جلوگیری از آتش سوزی
- پیشگیری از حوادث برق گرفتگی
- رعایت احتیاط در استفاده کردن از مهارکننده کمر
- استفاده از جلیقه یا ژاکت مهار کننده
- استفاده از مهارکننده مچ و قوزک پا
- استفاده از مهار کننده‌های خاص برای شیرخواران و نوزادان
- فرایند عفونت
- واکنش بدن به عوامل عفونت زا
- منابع رایج عفونت در موسسات بهداشتی
- ضد عفونی به روش داخلی و جراحی
- جلوگیری از انتشار عفونت
- شستن دستها(قبل و بعد از انجام هر فعالیت)
- انواع ایزوله(آماده سازی اتاق ایزوله، انتقال بیمار به اتاق ایزوله)
- احتیاطات مربوط به ترشحات(خون و سایر مایعات بدن)
- پوشیدن و خارج کردن گان، ماسک و دستکش یک بار مصرف

- اقدامات اولیه در بسته بندی وسایل مصرف شده
- انواع گندزداها(فیزیکی، شیمیایی و پاک کننده ها)

-

منابع درس:

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می شود.
- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می گیرد.

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با روش‌های کمک به بیماران در

شرح درس: در این درس فراگیر با روش‌های کمک به نظافت شخصی بیماران با دادن لگن بیمار بستری، لوله ادراری، حمام، ماساژ، شستشوی سر، و اصلاح کمک به بیمار برای رفتن به دستشویی. کمک به دوش و حمام. بلندکردن بیماران، جابجایی آن‌ها در تخت قرار دادن آن‌ها در وضعیت مناسب، حفظ و کنترل وضع بیمار از طریق چک کردن علایم حیاتی، وزن کردن بیمار اندازه گیری و گرفتن نمونه ادرار، و ثبت میزان مایعات خورده شده و دفع شده آشنا می‌شود و این اقدامات را در عمل تمرین می‌کند.

رئوس مطالب (۶۶ ساعت نظری - ۵۰ ساعت عملی):

- آماده سازی تخت (ایجاد آسایش محیطی و رعایت بهداشت محیط) و تعویض ملحفه ها
- آشنایی با انواع تخت ها (تخت بیمار با تر اکشن ، تخت ارتوپدی و تخت قبل و بعد از عمل ، برا نکارد)
- حرکت دادن و تغییر پوزیشن بیمار(انواع وضعیت دادن به بیمار)
- آشنایی با مشکلات ناشی از بی حرکتی ، زخم بستر و راههای پیشگیری از آن
- حمام دادن بیمار
- ماساژ پشت بیمار
- تعویض البسه بیمار
- کمک کردن در راه رفتن و نشستن
- کمک کردن به بیمار جهت راه رفتن با وسایل کمک حرکتی
- رعایت بهداشت روزمره بیمار (نظافت دهان، صورت، ناخن ها و....) و توضیح اهمیت آن
- رعایت بهداشت در هنگام گرفتن ناخن در بیماران دیابتیک، دچار اختلالات عروقی، دارای ضخامت ناخن و بیماران دچار اختلالات خونی
- رعایت بهداشت روزمره بیمار با عدم هوشیاری (نظافت دهان، صورت، ناخن ها و....) و توضیح اهمیت آن

- آموزش در خصوص جوراب های واریس و ضد آمبولی
- کمک به پرستار در مراقبت های قبل از عمل جراحی (شیو کردن)
- اهمیت و روش شیو کردن
- دادن پا شویه
- شستن موی سر در بستر
- تنقیه کردن
- دادن لگن و لوله توالت (ضد عفونی و گرم کردن)
- انتقال بیمار با رعایت وضعیت صحیح از تخت به صندلی ، برا نکارد و صندلی چرخدار
- تامین اکسیژن بوسیله سند دو شاخه بینی و ماسک
- طریقه گرفتن EKG و آموزش محل قرار گیری لید ها
- حمام نشیمن گاهی
- قرار دادن دست یا پا در آب گرم
- بکارگیری سرمای خشک (کیف یخ، کمپرس سرد و مرطوب)
- کمک به بیمار جهت انجام فرائض دینی
- رعایت اصول پذیرش، انتقال و ترخیص بیمار
- اندازه گیری قد و وزن، علائم حیاتی بیمار و گزارش آن به پرستار
- آشنایی با فرایند پذیرش بیمار و مقررات مربوط به بخش
- انتقال بیمار
- ترخیص بیمار
- تحویل تجهیزات بخش
- علائم حیاتی
- آشنایی با روشهای مختلف گرفتن علائم حیاتی، ارقام طبیعی آن (دهانی، رکتال، زیر بغلی و ...) و ثبت آن در دفترچه علائم حیاتی
- انواع دماسنج

- روش های کنترل نبض و فشارخون در بزرگسالان و کودکان (نبض طبیعی، فشارخون طبیعی)
روشهای کنترل فشار خون غیر از ناحیه بازومنابع درس:

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می شود.

- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می گیرد.

کد درس: ۰۵

نام درس: تغذیه و روش‌های غذا دادن به بیماران

تعداد ساعت: ۴

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با مبانی تغذیه بیماران و راه‌های کمک به بیماران در تغذیه آنان.

شرح درس: در این درس فراگیر با کمک به فعالیت‌های روزمره زندگی بیماران از طریق غذا دادن به آن‌ها، دادن غذا از طریق لوله معده، دادن آب و خوراکی‌های مورد نیاز در بین وعده‌های غذایی آشنا می‌شود.

رئوس مطالب (۴ ساعت نظری):

- تامین نیازهای تغذیه ای
- انواع رژیم های غذایی
- جبران کمبود مایعات بدن
- کمک در تغذیه بیمار از طریق لوله معده یا گاوآژ

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.
- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می‌گیرد.

کد درس: ۰۶

نام درس: داروشناسی و روش‌های تجویز دارو

تعداد ساعت: ۱۴

نوع واحد: نظری- عملی

هدف کلی درس: آشنایی با اشکال دارویی و روش‌های تجویز دارو در بیماران

شرح درس: در این درس فراگیران با اشکال و انواع داروهای مورد استفاده در بیمارستان آشنا شده و عوارض خطرناک دارویی را شناخته و موارد فوری و ضروری قابل گزارش به پرستار را فرا می‌گیرد.

رئوس مطالب (۱۰ ساعت نظری- ۴ ساعت عملی):

- آشنایی با داروها

- انواع داروها

- اشکال دارویی

- عوارض شایع دارویی

- ارائه گزارش به پرستار

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

- در حیطه روانی- حرکتی: آزمون عملی مهارت کارآموز، با استفاده از چک لیست انجام می‌گیرد.

کد درس: ۰۷

نام درس: اخلاق، ارتباطات و آشنایی با تشکیلات بیمارستان

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۸

هدف کلی درس: آشنایی فراگیران با اصول اخلاق حرفه‌ای و ارتباطات انسانی رعایت کرامت بیماران و نقش‌ها و مسئولیت‌های بیمارستان و کارکنان آن در قبال سلامت مردم

شرح درس: در این درس فراگیران با اصول اخلاق و کرامت انسانی و حقوق بیمار آشنا شده و راه‌های ارتباط و تکریم بیماران، حفظ اسرار آنان، مشتری مداری و تشکیلات بیمارستان و مسئولیت‌ها و نقش‌های بهیاری آشنا می‌شوند.

رئوس مطالب (۸ ساعت نظری):

- اخلاق، ارتباطات و رعایت حقوق بیمار

- مفهوم اخلاق

- ویژگی‌های ارتباط موثر و سالم

- روش‌های برقراری و بهبود ارتباط

- اخلاق در ارتباطات

- تکریم بیمار و خانواده

- حفظ حریم و حقوق بیمار

- حفظ مدارک پرونده بیماران

- تعریف پرستار و بهیاری

- تفاوت بین بیمارستان، خانه سالمندان و آسایشگاه‌ها و ...

- نقش و مسئولیت‌های بهیاری

- شرح وظایف بهیاری

شناخت تشکیلات بیمارستانی

- معرفی مراکز ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی ۱- دولتی ۲- خیریه ۳- خصوصی ۴- رایگان

- آشنایی با خدمات بیمارستانی و واحدهای بیمارستانی مانند (واحد طبی- پرستاری- تغذیه - عکس برداری- خدمات داروخانه- حسابداری- واحد (استریل)- کارگزینی و .....

- معرفی سلسله مراتب پرستاری

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: آشنایی با اصول بهداشت عمومی در مراکز درمانی کد درس: ۰۸

تعداد ساعت: ۱۰ نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با راه‌های حفظ نظافت و بهداشت محیط بیمارستان، رعایت بهداشت فردی و آراستگی بهیاری در محیط کار، خطرات رفتارهای اجتماعی خطرناک از قبیل اعتیاد به موادمخدر، حفظ آرامش و بهداشت روانی و معنوی در محیط کار و خارج از آن.

شرح درس: در این درس فراگیر با اصول بهداشت و پیشگیری از بیماری‌ها، راه‌های ابتلا به بیماری‌های جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آشنا شده، اصول بهداشت فردی، بهداشت روانی، خویشتن داری و حفظ سلامت خود در پرهیز از رفتارهای خطرناک اجتماعی و حفظ ایمان و سلامت معنوی آشنا می‌شود.

رئوس مطالب (۱۰ ساعت نظری):

بهداشت فردی (جسمی و روانی)

- رعایت بهداشت پوست و مو، ناخن

- آشنایی با تغییرات پوستی ناشی از سن

- آشنایی با آسیب‌های پوستی

- رعایت نظافت ظاهری

- اهمیت سلامت سایر دستگاه‌های بدن

- برخورد مناسب در مواجهه با مشکلات و ارائه راه حل

- حفظ آرامش فردی به هنگام ارائه خدمات

- حفظ سلامت معنوی و تقویت ایمان

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

کد درس: ۰۹

نام درس: اصطلاحات و اختصارات رایج در بیمارستان

تعداد ساعت: ۸

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با اصطلاحات و علایم اختصاری پرکاربرد در بیمارستان به منظور هماهنگی و ارتباط موثر و بدور از سوء تفاهم در انجام کار.

شرح درس: در این درس فراگیران با اصطلاحات و اختصارات رایج در بیمارستان آشنا شده و معنا و ریشه آن را فرا می‌گیرند تا از این طریق ارتباط موثری برقرار گردد.

رئوس مطالب (۸ ساعت نظری):

ترمینولوژی

- تعاریف و علائم اختصاری مربوط به هر بخش

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های داخلی کد درس: ۱۰

تعداد ساعت: ۱۲ نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های داخلی و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های داخلی آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند.

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- انواع بیماری‌های داخلی
- نیازها و مشکلات بیماران قلبی، تنفسی، عصبی، عفونی، روماتولوژی
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران داخلی

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های جراحی

کد درس: ۱۱

تعداد ساعت: ۱۲

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های جراحی و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های جراحی و نیازهای بیماران در قبل و بعد از عمل جراحی آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند.

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- انواع عمل‌های جراحی
- نیازها و مشکلات بیماران قبل از عمل جراحی
- آماده کردن بیمار برای عمل جراحی
- نیازها و مشکلات بیماران بعد از عمل جراحی
- سرکشی به بیمار بعد از عمل جراحی
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران جراحی

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اورژانس کد درس: ۱۲

تعداد ساعت: ۱۲

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های اورژانس و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های اورژانس آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- انواع بیماران اورژانس
- نیازها و مشکلات بیماران اورژانس در تروما
- نیازها و مشکلات بیماران اورژانس داخلی
- نیازها و مشکلات بیماران مسمومیت
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران اورژانس

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های روانی   کد درس: ۱۳

تعداد ساعت: ۱۲   نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های روانپزشکی و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های روانپزشکی آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- انواع بیماران روانی
- نیازها و مشکلات بیماران افسرده
- نیازها و مشکلات بیماران پرخاشگر
- راه‌های محافظت و محدود سازی بیماران در بخش روانی
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران روانی

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

.

کد درس: ۱۴

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اطفال

تعداد ساعت: ۱۲

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های کودکان و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های کودکان آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- طبقه بندی سنی کودکان بخش اطفال
- انواع بیماری‌های سنین کودکی
- نیازها و مشکلات کودکان بستری در بیمارستان و خانواده آن‌ها
- کمک و تشویق مادران به تغذیه شیرخوار با شیر مادر
- نظافت و پاکیزگی کودک و شیرخوار بعد از دفع ادرار و مدفوع
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران بخش کودکان و مادران آن‌ها

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های زنان

کد درس: ۱۵

تعداد ساعت: ۱۲

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران بخش‌های زنان و زایمان و راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع بیماری‌های زنان و زایمان آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران مبتلا به این قبیل بیماران فرا می‌گیرند

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- فرایند زایمان واژینال و سزارین
- نیازها و مشکلات بیماران مادران در زایمان
- شستشو و مراقبت از نوزاد تازه متولد شده
- نیازها و مشکلات نوزادان ضرورت تغذیه ساعات اول با شیر مادر
- نیازها و مشکلات بیمار ان بخش زنان
- وظایف و نقش‌های بهیار در خدمت به بیماران بخش زنان

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

نام درس: روش‌های ارائه خدمت به بیماران در بخش‌های اتاق عمل و کار در CSR کد درس: ۱۶

تعداد ساعت: ۱۲

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: آشنایی فراگیر با نیازهای بیماران در اتاق عمل، راه‌های کمک به بیماران در تامین این نیازها و کار در بخش استریلیزاسیون وسایل

شرح درس: در این درس فراگیران با انواع اتاق عمل‌ها آشنا شده و نقش‌ها و وظایف خود را در ارتباط با بیماران تحت عمل جراحی و آماده‌سازی محیط اتاق عمل برای عمل جراحی؛ شستشو و استریل‌سازی وسایل اتاق عمل و کار با دستگاه‌های اتوکلاو فرا می‌گیرند

رئوس مطالب (۱۲ ساعت نظری):

- آشنایی با محیط اتاق عمل
- انواع اعمال جراحی
- روش‌های نظافت و شستشوی اتاق عمل
- کمک به بیماران در انتقال از برانکارده به تخت عمل و برعکس
- نظافت و مواظبت از وسایل ست‌های عمل جراحی
- بسته بندی وسایل جراحی
- روش‌های کار با دستگاه‌های اتوکلاو

شیوه ارزشیابی فراگیر:

- در حیطه شناختی: ارزشیابی فراگیر بصورت امتحان کتبی تشریحی انجام می‌شود.

فصل چهارم

استانداردهای برنامه

استانداردهای ضروری برنامه‌های آموزشی

* ضروری است ، برنامه آموزشی (Curriculum) مورد ارزیابی در دسترس پرستاران آموزش دهنده و فراگیران قرار گرفته باشد.

* ضروری است ، طول دوره ، طبق مقررات، توسط مراکز مجری رعایت شود .

* ضروری است فراگیران چک لیست یا طرح درس قابل قبولی ، منطبق با توانمندی‌های عمومی و اختصاصی مندرج در برنامه‌ی مورد ارزیابی در اختیار داشته باشند .

* ضروری است ، فراگیران بر حسب برنامه آموزشی ، مهارت‌های مداخله‌ای اختصاصی لازم را بر اساس موارد مندرج در برنامه انجام داده باشند و در کارنمای خود ثبت نموده و به امضای مسئولین دوره رسانده بشوند .

* ضروری است ، فراگیران در طول هفته طبق تعداد روزهای مندرج در قوانین جاری در محل کار خود حضور فعال داشته ، وظایف خود را تحت نظر مسئولین آموزشی دوره انجام دهند.

* ضروری است، در صورت نیاز بین مسئولین آموزشی دوره و دانشکده پرستاری مرتبط در دانشگاه همکاری‌های لازم در زمینه اجرای بهتر دوره صورت پذیرد و مستنداتی که مبین این همکاری‌ها باشند ، در دسترس باشد .

* ضروری است ، فراگیران مقررات Dress code (مقررات ضمیمه) را رعایت نمایند .

* ضروری است ، فراگیران از کدهای اخلاقی مندرج در برنامه آگاه باشند و ب ه آن عمل نمایند و عمل آنها مورد تأیید گروه ارزیاب قرار گیرد .

* ضروری است ، منابع درسی اعم از کتب و مجلات موردنیاز فراگیران و آموزش دهندگان ، در دسترس آنان باشد .

* ضروری است ، فراگیران در طول دوره خود به روش‌های مندرج در برنامه ، مورد ارزیابی قرار گیرند و مستندات آن به گروه ارزیاب ارائه شود.

* ضروری است ، برای کلیه فراگیران پرونده آموزشی تشکیل شود و نتایج ارزیابی‌ها، گواهی‌های فعالیت‌های آموزشی فرد، تشویقات، تذکرات و مستندات ضروری دیگر در آن نگهداری شود .

* ضروری است ، برای تربیت فراگیران دوره، مرکز ذیربط، افراد آموزش دهنده مورد نیاز را بر اساس تعداد، گرایش و رتبه‌ی مندرج در برنامه در اختیار داشته باشد و مستندات آن در اختیار گروه ارزیاب قرار گیرد .

- * ضروری است ، مرکز برای تربیت فراگیران دوره ، کارکنان دوره دیده موردنیاز را طبق موارد مندرج در برنامه در اختیار داشته باشد .
- * ضروری است ، دوره ، فضاهای آموزشی عمومی موردنیاز را از قبیل : کلاس درس اختصاصی، مرکز کامپیوتر و سیستم بایگانی علمی در اختیار داشته باشد .
- * ضروری است ، دوره ، فضاهای اختصاصی موردنیاز را بر اساس موارد مندرج در برنامه در سطح دانشگاه در اختیار داشته باشند .
- * ضروری است ، تعداد و تنوع جمعیت های مورد نیاز برای انجام پژوهشها در محل تحصیل فراگیران ، بر اساس موارد مندرج در برنامه در دسترس باشند .
- * ضروری است ، به ازای هر فراگیر در صورت نیاز به تعداد پیش بینی شده در برنامه ، تخت بستری فعال (در صورت نیاز دوره) در اختیار باشد .
- * ضروری است ، تجهیزات موردنیاز مندرج در برنامه در اختیار مجریان برنامه قرار گرفته باشد و کیفیت تجهیزات ، مورد تأیید گروه ارزیاب باشد .
- * ضروری است ، مرکز ذیربط مورد ارزیابی، واجد ملاکهای مندرج در برنامه باشد .
- استانداردهای فوق ، در ۱۹ موضوع ، مورد تصویب شورای معین شورای عالی برنامه ریزی آموزش علوم پزشکی قرار گرفته و جهت پیگیری و اجرا در اختیار واحدهای ذیربط قرار داده می شود

دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

فصل پنجم

ارزشیابی برنامه آموزشی

ارزشیابی برنامه

(Program Evaluation)

نحوه ارزشیابی تکوینی برنامه:

شرایط ارزشیابی نهایی برنامه:

این برنامه در شرایط زیر ارزشیابی خواهد شد:

- ۱ - گذشت ۲ سال از اجرای برنامه
- ۲ - تغییرات عمده در نظام ارائه خدمات بیمارستانی که نیاز به بازنگری برنامه را مسجل کند
- ۳ - تصمیم سیاستگذاران اصلی مرتبط با برنامه

شاخص‌های ارزشیابی برنامه:

شاخص:

معیار:

★ میزان رضایت فراگیران از برنامه:

۶۰ درصد

★ میزان رضایت آموزش دهندگان از برنامه:

۱۰ درصد

★ میزان رضایت مدیران نظام سلامت از نتایج برنامه:

۳۰ درصد

★ میزان برآورد نیازها و رفع مشکلات حوزه پرستاری توسط فراگیران :

طبق نظر ارزیابان

شیوه ارزشیابی برنامه:

- نظرسنجی از آموزش دهندگان درگیر برنامه، کارآموزان و فراگیران با پرسشنامه‌های از قبل تدوین شده

متولی ارزشیابی برنامه:

متولی ارزشیابی برنامه، در سطح کشوری معاونت‌های پرستاری و آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در سطح محیط اجرایی بعهده دانشکده‌های پرستاری دانشگاه / دانشکده ذیربط است.

نحوه بازنگری برنامه:

مراحل بازنگری این برنامه به ترتیب زیر است:

- گردآوری اطلاعات حاصل از نظرسنجی، پیشنهادات و نظرات صاحب‌نظران، مجریان دوره و فراگیران و بیماران
- طرح اطلاعات گردآوری شده در کمیته بازنگری برنامه
- بازنگری در قسمت‌های مورد نیاز برنامه و ارائه پیش‌نویس برنامه آموزشی بازنگری شده به مبادی ذیربط

ضمانت

منشور حقوق بیمار در ایران

۱- دریافت مطلوب خدمات سلامت حق بیمار است.

- ارائه خدمات سلامت باید:

- ۱-۱) شایسته شان و منزلت انسان و با احترام به ارزش‌ها، اعتقادات فرهنگی و مذهبی باشد؛
  - ۱-۲) بر پایه‌ی صداقت، انصاف، ادب و همراه با مهربانی باشد؛
  - ۱-۳) فارغ از هرگونه تبعیض از جمله قومی، فرهنگی، مذهبی، نوع بیماری و جنسیتی باشد؛
  - ۱-۴) بر اساس دانش روز باشد؛
  - ۱-۵) مبتنی بر برتری منافع بیمار باشد؛
  - ۱-۶) در مورد توزیع منابع سلامت مبتنی بر عدالت و اولویت‌های درمانی بیماران باشد؛
  - ۱-۷) مبتنی بر هماهنگی ارکان مراقبت اعم از پیشگیری، تشخیص، درمان و توانبخشی باشد؛
  - ۱-۸) به همراه تأمین کلیه امکانات رفاهی پایه و ضروری و به دور از تحمیل درد و رنج و محدودیت‌های غیرضروری باشد؛
  - ۱-۹) توجه ویژه‌ای به حقوق گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه از جمله کودکان، زنان باردار، سالمندان، بیماران روانی، زندانیان، معلولان ذهنی و جسمی و افراد بدون سرپرست داشته باشد؛
  - ۱-۱۰) در سریع‌ترین زمان ممکن و با احترام به وقت بیمار باشد؛
  - ۱-۱۱) با در نظر گرفتن متغیرهایی چون زبان، سن و جنس گیرندگان خدمت باشد؛
  - ۱-۱۲) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، بدون توجه به تأمین هزینه‌ی آن صورت گیرد. در وارد یرفوری (الکتیو) بر اساس ضوابط تعریف شده باشد؛
  - ۱-۱۳) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، در صورتی که ارائه خدمات مناسب ممکن نباشد، لازم است پس از ارائه‌ی خدمات ضروری و توضیحات لازم، زمینه انتقال بیمار به واحد مجهز فراهم گردد؛
  - ۱-۱۴) در مراحل پایانی حیات که وضعیت بیماری غیر قابل برگشت و مرگ بیمار قریب الوقوع می‌باشد هدف حفظ آسایش وی ارائه گردد. منظور از آسایش کاهش درد و رنج بیمار، توجه به نیازهای روانی، اجتماعی، معنوی و عاطفی وی و خانواده‌اش در زمان احتضار می‌باشد. بیمار در حال احتضار حق دارد در آخرین لحظات زندگی خویش با فردی که می‌خواهد همراه گردد.
- ### ۲- اطلاعات باید به نحو مطلوب و به میزان کافی در اختیار بیمار قرار گیرد.

۲-۱) محتوای اطلاعات باید شامل موارد ذیل باشد:

۲-۲-۱) مفاد منشور حقوق بیمار در زمان پذیرش؛

۲-۱-۲) ضوابط و هزینه‌های قابل پیش‌بینی بیمارستان اعم از خدمات درمانی و غیر درمانی و ضوابط بیمه و معرفی سیستم‌های حمایتی در زمان پذیرش؛

- ۳-۱-۲) نام، مسؤلیت و رتبه‌ی حرفه‌ای اعضای گروه پزشکی مسئول ارائه مراقبت از جمله پزشک، بیستار و دانشجوی و ارتباط حرفه‌ای آن‌ها با یکدیگر؛
- ۳-۱-۴) روش‌های تشخیصی و درمانی و نقاط ضعف و قوت هر روش و عوارض احتمالی آن، تشخیص بیماری، پیش‌آگهی و عوارض آن و نیز کلیه‌ی اطلاعات تأثیرگذار در روند تصمیم‌گیری بیمار؛
- ۳-۱-۵) نحوه‌ی دسترسی به پزشک معالج و اعضای اصلی گروه پزشکی در طول درمان؛
- ۳-۱-۶) کلیه‌ی اقداماتی که ماهیت پژوهشی دارند.
- ۳-۱-۷) ارائه آموزش‌های ضروری برای استمرار درمان؛
- ۲-۲) نحوه‌ی ارائه اطلاعات باید به صهرت ذیل باشد:
- ۲-۲-۱) اطلاعات باید در زمان مناسب و متناسب با شرایط بیمار از جمله اضطراب و درد و ویژگی‌های فیدی وی از جمله زبان، تحصیلات و توان درک در اختیار وی قرار گیرد، مگر این‌که:
- تأخیر در شروع درمان به واسطه‌ی ارائه‌ی اطلاعات فوق سبب آسیب به بیمار گردد؛ (در این صورت انتقال اطلاعات پس از اقدام ضروری، در اولین زمان مناسب باید انجام شود).
- بیمار علی‌رغم اطلاع از حق دریافت اطلاعات، از این امر امتناع نماید که در این صورت باید خواست بیمار محترم شمرده شود، مگر این‌که عدم اطلاع بیمار، وی یا سایرین را در معرض خطر جدی قرار دهد؛
- ۲-۲-۲) بیمار می‌تواند به کلیه‌ی اطلاعات ثبت شده در پرونده‌ی بالینی خود دسترسی داشته باشد و تصویر آن را دریافت نموده و تصحیح اشتباهات مندرج در آن را درخواست نماید.
- ۳- حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت باید محترم شمرده شود.**
- ۳-۱) محدوده انتخاب و تصمیم‌گیری درباره موارد ذیل می‌باشد:
- ۳-۱-۱) انتخاب پزشک معالج و مرکز ارائه‌کننده‌ی خدمات سلامت در چارچوب ضوابط؛
- ۳-۱-۲) انتخاب و نظر خواهی از پزشک دوم به عنوان مشاور؛
- ۳-۱-۳) شرکت یا عدم شرکت در هر گونه پژوهش، با اطمینان از اینکه تصمیم‌گیری وی تأثیری در تداوم نحوه دریافت خدمات سلامت نخواهد داشت؛
- ۳-۱-۴) قبول یا رد درمان‌های پیشنهادی پس از آگاهی از عوارض احتمالی ناشی از پذیرش یا رد آن مگر در موارد خودکشی یا مواردی که امتناع از درمان شخص دیگری را در معرض خطر جدی قرار می‌دهد؛
- ۳-۱-۵) اعلام نظر قبلی بیمار در مورد اقدامات درمانی آتی در زمانی که بیمار واجد ظرفیت تصمیم‌گیری می‌باشد ثبت و به‌عنوان راهنمای اقدامات پزشکی در زمان فقدان ظرفیت تصمیم‌گیری وی با رعایت موازین قانونی مد نظر ارائه‌کنندگان خدمات سلامت و تصمیم‌گیرنده جایگزین بیمار قرار گیرد.
- ۳-۲) شرایط انتخاب و تصمیم‌گیری شامل موارد ذیل می‌باشد:
- ۳-۲-۱) انتخاب و تصمیم‌گیری بیمار باید آزادانه و آگاهانه، مبتنی بر دریافت اطلاعات کافی و جامع (مذکور در بند دوم) باشد؛
- ۳-۲-۲) پس از ارائه اطلاعات، زمان لازم و کافی به بیمار جهت تصمیم‌گیری و انتخاب داده شود.

۴- ارائه خدمات سلامت باید مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار (حق خلوت) و رعایت اصل رازداری باشد.

۴-۱) رعایت اصل رازداری راجع به کلیه ی اطلاعات مربوط به بی‌مار الزامی است مگر در مواردی که قانون آن را استثنا کرده باشد؛

۴-۲) در کلیه ی مراحل مراقبت اعم از تشخیصی و درمانی باید به حریم خصوصی بیمار احترام گذاشته شود . ضروری است بدین منظور کلیه ی امکانات لازم جهت تضمین حریم خصوصی بیمار فراهم گردد؛

۴-۳) فقط بیمار و گروه درمانی و افراد مجاز از طرف بیمار و افرادی که به حکم قانون مجاز تلقی می شوند میتوانند به اطلاعات دسترسی داشته باشند؛

۴-۴) بیمار حق دارد در مراحل تشخیصی از جمله معاینات، فرد معتمد خود را همراه داشته باشد . همراهی یکی از والدین کودک در تمام مراحل درمان حق کودک می باشد مگر اینکه این امر بر خلاف ضرورت‌های پزشکی باشد.

۵- دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات حق بیمار است.

۵-۱) هر بیمار حق دارد در صورت ادعای نقض حقوق خود که موضوع این منشور است، بدون اختلال در کیفیت دریافت خدمات سلامت به مقامات ذی صلاح شکایت نماید؛

۵-۲) بیماران حق دارند از نحوه رسیدگی و نتایج شکایت خود آگاه شوند؛

۵-۳) خسارت ناشی از خطای ارائه کنندگان خدمات سلامت باید پس از رسیدگی و اثبات مطابق مقررات در کوتاه ترین زمان ممکن جبران شود.

در اجرای مفاد این منشور در صورتی که بیمار به هر دلیلی فاقد ظرفیت تصمیم‌گیری باشد، اعمال کلیه ی حقوق بیمار- مذکور در این منشور- بر عهده ی تصمیم‌گیرنده ی قانونی جایگزین خواهد بود. البته چنانچه تصمیم‌گیرنده ی جایگزین بر خلاف نظر پزشک، مانع درمان بیمار شود، پزشک می‌تواند از طریق مراجع ذیربط درخواست تجدید نظر در تصمیم‌گیری را بنماید. چنانچه بیماری که فاقد ظرفیت کافی برای تصمیم‌گیری است، اما میتواند در بخشی از روند درمان معقولانه تصمیم بگیرد، باید تصمیم او محترم شمرده شود.

آیین نامه اجرایی پوشش (Dress Code) و اخلاق حرفه ای دانشجویان در محیط های آزمایشگاهی-بالینی

نحوه پوشش و رفتار تمامی خدمتگزاران در مشاغل گروه پزشکی * باید به گ. نه ای باشد که ضمن حفظ شئون حرفه ای، زمینه را برای ارتباط مناسب و موثر حرفه ای با بیماران، همراهان بیماران، همکاران و اطرافیان در محیط های آموزشی فراهم سازد.

لذا رعایت مقررات زیر برای کلیه عزیزانی که در محیط های آموزشی بالینی و آزمایشگاهی در حال تحصیل یا ارائه خدمت هستند، اخلاقاً الزامی است.

فصل اول: لباس و نحوه پوشش

لباس دانشجویان جهت ورود به محیط های آموزشی به ویژه محیط های بالینیو آزمایشگاهی باید متحد الشکل بوده و شامل مجموعه ویژگیهای زیر باشد:

- ۱ - روپوش سفید بلند) در حد زانو و غیر چسبان با آستین بلند
  - ۲ - روپوش باید دارای آرم دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مربوطه باشد.
  - ۳ - تمامی دکمه های روپوش باید در تمام مدت حضور در محیط های آموزشی بطور آمل بسته باشد.
  - ۴ - استفاده از کارت شناسایی معتبر عکس دار حاوی(حرف اول نام، نام خانوادگی، عنوان، نام دانشکده و نام دوره) بر روی پوشش، در ناحیه سینه سمت چپ در تمام مدت های حضور در محیط های آموزشی الزامی می باشد.
  - ۵ - دانشجویان خانم باید تمامی سر، گردن، نواحی زیر گردن و موها را با پوشش مناسب بپوشانند.
  - ۶ - شلوار باید بلند متعارف و ساده و غیر چسبان باشد استفاده از شلوارهای جین پاره و نظایر آن در شان حرف پزشکی نیست.
  - ۷ - پوشیدن جوراب ساده که تمامی پا و ساق پا را بپوشاند ضروری است.
  - ۸ - پوشیدن جوراب های توری و یا دارای تزیینات ممنوع است.
  - ۹ - کفش باید راحت و مناسب بوده، هنگام راه رفتن صدا نداشته باشد.
  - ۱۰ - روپوش، لباس و کفش باید راحت، تمیز، مرتب و در حد متعارف باشد و نباید دارای رنگهای تند و زننده نا متعارف باشد.
- * منظور از گروه پزشکی، شاغلین در حرف پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، پرستاری، مامایی، توانبخشی، بهداشت، تغذیه، پیراپزشکی، علوم پایه و فناوریهای نوین مرتبط با علوم پزشکی است.
- ۱۱ - استفاده از نشانه های نامربوط به حرفه پزشکی و آویختن آن به روپوش، شلوارو کفش ممنوع می باشد

۱۲- استفاده و در معرض دید قرار دادن هر گونه انگشتر طلا، دستبند، گردن بند و گوشواره (به جز حلقه ازدواج در محیط های آموزشی ممنوع می باشد).

۱۳- استفاده از دمپایی و صندل در محیط های آموزشی بجز اتاق عمل ممنوع می باشد.

فصل دوم: بهداشت فردی و موازین آرایش در محیط های آموزشی کشور

۱- وابستگی به حرف پزشکی الگوهای نظافت و بهداشت فردی هستند، لذا، بدون تردید تمیزی ظاهر و بهداشت رفتار در محیط های آموزشی علوم علوم پزشکی از ضروریات است.

۲- ناخن ها باید کوتاه و تمیز باشد آرایش ناخن ها با لاک و برچسب های ناخن در هر شکلی ممنوع است استفاده از ناخن های مصنوعی و ناخن بلند موجب افزایش شانس انتقال عفونت و احتمال آسیب به دیگران و تجهیزات پزشکی می باشد.

۳- آرایش سر و صورت به صورت غیر متعارف و دور از شئون حرفه پزشکی ممنوع می باشد.

۴- نمایان نمودن هرگونه آرایش بصورت تاتو و با استفاده از حلقه یا نگین در بینی یا هر قسمت از دستها و صورت ممنوع است.

۵- ادوکلن و عطرها با بوی تند و حساسیت زا در محیط های آموزشی ممنوع است.

فصل سوم: موازین رفتار دانشجویان در محیط های آموزش پزشکی

۱- رعایت اصول اخلاق حرفه ای، تواضع و فروتنی در برخورد با بیماران، همراهان بیماران، استادان، فراگیران و کارکنان الزامی است.

۲- صحبت کردن در محیط های آموزشی باید به آرامی و با ادب همراه باشد. و هرگونه ایجاد سرو و صدای بلند و یا بر زبان راندن کلمات که در شان حرفه پزشکی نیست، ممنوع است.

۳- استعمال دخانیات در کلیه زمان های حضور فرد در محیط های آموزشی، ممنوع می باشد.

۴- جویدن آدامس و نظایر آن در آزمایشگاهها، سالن کنفرانس، راند بیماران و در حضور اساتید، کارکنان و بیماران ممنوع می باشد.

۵- در زمان حضور در کلاس ها، آزمایشگاهها و راند بیماران، تلفن همراه باید خاموش بوده و در سایر زمان ها، استفاده از آن به حد ضرورت کاهش یابد.

۶- هرگونه بحث و شوخی های عمومی مرتبط نظیر آسانسورها، کافی شاپ ها و رستوران ها ممنوع می باشد.

فصل چهارم: نظارت بر اجرا و پیگیری موارد تخلف آئین نامه

۱- نظارت بر رعایت اصول این آئین نامه در بیمارستان های آموزشی و سایر محیط های آموزشی علوم وابسته پزشکی بالینی بر عهده معاون آموزشی بیمارستان، مدیر گروه، رئیس بخش و کارشناسان آموزشی و دانشجویی واحد مربوطه می باشد.

۲- افرادی که اخلاق حرفه ای و اصول این آئین نامه را رعایت نمایند ابتدا تذکر داده می شود و در صورت اصرار بر انجام تخلف به شورای انضباطی دانشجویان ارجاع داده می شوند.